

presos, sentint que com més s'estirés la corda més aviat podria *petar-se*, es fregaven les mans», Coromines (*Presons Im.* II, O. C., 853b42); «la seva manassa destra, me la llança de revés a la cara, amb força capaç d'atuir a un bou; però jo, que ja el veia venir, vaig parar-li la meva, i les dues toparen ab un xec fe-réstec que retroní per la boscúria com el d'un bran-call *petat* pel vent», MrnVayreda (*Puny.* I, VIII, 139 (112)).

Fontserè anotava al seu *DOrt.* c. 1925 *petar-se* amb l'equivalència anglesa «to snap» (o sigui «break with sharp crack: *snap a string, a stick, oar, wire, snaps*»); Benasc *ha petau* «ha terminado, se ha consumido, se ha deshecho: *ha petau una bombilla, Concheta ha petau 'ha muerto'*» (Ferraz, 85); sento que algú diu que *petar* no «és valencià, sinó esclafir» (1975), cosa que ben cert no és vàlida en ferm però potser no és del tot inacceptable en el sentit d'ús amb preferències regionals per a l'un o per a l'altre. En el Ross. vénen conseqüències més extremes d'aqueixa corda: *a petar* 'a desdir, a doxo' («donques digueu que hi haurà noms catalans a *petal*»), Millars; «farem una festa a *tut petal*», Illa, 1960).

Anar a petar a tal o tal lloc 'anar-hi a parar' ho he sentit dotzenes de vegades a Cerdanya (Puigcerdà, 1921 ---), però igualment se sent Tet avall fins a la Plana del Ross. («el còrrec de la Verna va a *petar* a Pesillà», Cornellà de la Rib., 1960), i més o menys a tot l'Emp., per més que alguns allà ho trobin una mica massa pintoresc (somreia el capellà de La Tallada, en sentir un pagès que ho deia en presència d'ell i meva, 1958). I hi ha usos anàlegs fins molt endins de França, àdhuc Champagne: Mouzonnais *épéter* «aboutir: se dit des pièces de terres découpées en longs rectangles dont les petits côtés forment un ligne représentée par un chemin ou sentier: *Toutes les terres dü la Bergière vont épéter au chemin de C.*» (Goffart, *Rev. de Champagne et de Brie*, 1897, 292). «Li va *petar* d'anar-hi» 'va donar-la per ~', propagat vulgarment al castellà (DECH IV, 459a14). *Petada; petadissa. Petament.*

Petador 'canonet de saüquer que es fan els nois per jugar-hi disparant-hi projectils en bufar-hi' pall. (Es-terri de Cardós, 1934), i d'acord amb això a l'Alta Ribagorça (Aneto, 1957) *petadós* són una herbeta pirinenca, semblant a la que més a Llevant en diuen *es-clafidors*. En ross. en diuen *peterals* (sovint sincopat, *petról*), Noedes, 1960, concretat més d'un cop en NLL, com en un poble pròxim de més a l'O., i a muntanya del mateix Noedes hi ha el *Ras del Pet(e)rol*.

Petaire: en una cançó tradicional amb ball: «Adéu, Maria *petaire!* / --- (*bailan*) / A la primera girada / lo *pet* ya li escapava», MilàF (*Romlo.*, 458, reco. a Agramunt). *Petard* 'morteret' que hom fa esclatar per volar un portal fortificat (1640, Dom. Moradell, *Pre-ludis Militars*; 1644, DAG.). Avui és un tro pirotècnic menys violent; o bé com a nom d'un peix que emet descàrregues elèctriques (*tavà* en altres llocs: *Plaja, Proa de Palamós*, jul. 1960, p. 8). Amb alteració del grup -rt com a -rk-, en altres indrets pronuncien *petárk* (AlcM); d'on *petarquera* (emp., BDC XIV, 54), mena

de xarxa per capturar-n'hi: «el pescador a la platja Confitera / tot just al peu d'en Battle / si el temps no se li espatlla / hi cala sa *petarquera*» (versos de l'Avi Firmo de Cadaqués, 1974, 114d); cf. *Pitarque* nom d'una gran sèquia a Múrcia, i el cogn. val. *Pitarc. Petarder; petardejar; petardista. Petarro.*

Petarrada mena de gest o acte que es fa contra algú amb caràcter simbòlic ofensiu ('seguit de pets?'): «jo viu que entre En Massó cònsol i En Pagès passaven algunes rahons, on lo dit Pagès féu una *petarrada* y una figa al dit cònsol», doc. ross. de 1564 (prov. mod. *petarrado* «suite de pets» > fr. *pétarade*, S. xv).

Petarrell m. 'cara que fa una criatura quan està o es mostra a punt de plorar'; adj. *nen petarrell* 'nen petitó': en lloc d'això últim els val. diuen *nen petelló* (Valor-Giner, 1950-5). Amb allò suposo que hem d'identificar un mot mall. que només trobo en la llista de proverbis del DFgra. (p. 602): «dòna nàna y *patarella* - a cent anys serà novella» amb l'equivalència cast. «oveja chiquita cada año es corderita» sembla que per *novella*, en un sentit com el de 'novençana, novícia, principiant', s'hagi d'entendre una acc. com la del castellà *primeriza*, i el del cat. *partera* 'acabada de parir'.¹ *Petarrell* dit de la criatura o el vell que fan el ploricó: «faré plorar a totes les dones --- a les velles, pobretes, perquè aviat hi són a fer lo *petarrell*», Em. Vilanova (O. C. II, 182); «mica *petarrell*, mica rondinayre», Pons Mass. (*Trascan* p. I. S., 13).

Amb aquell *petelló* i amb *repetellar* (infra) pot anar el mot *petajá* que se sent a tot el Maresme oriental com a equivalent de 'rebitllar, rebotcar', o sigui rebatre violentament contra terra un ésser o objecte vivent o delicat, esclafar, rebote violentíssimament, dit especialment d'un cop de mar fortíssim que cuida esclafar una persona batent-la contra la costa (StPolM., 1916 ---) en present, sentit *patéja* (i si bé és veritat que això se sent poc, és més rar *patája*),² i per tant s'hauria d'escriure +*petellar* (amb *yl > j*) (és, doncs, matís diferent del cast. *patear*, amb les aplicacions del qual coincideix ben poc, i la mena integralment popular de la gent que l'usa i de les ocasions de l'ús, em sembla descartar també un castellanisme).

Petejar, que ja hem documentat en JMarc, Busa-N. i *Vocab. Cat.-Al.* i surt també en algun altre escr. del S. xv i encara val. (Carles Ros, 1764, p. 309), molt repetit en JnEsteve (gran amic de la «literatura» estil Poggio i Panurge, gran amic de «barytoner ---»): «tots temps *petejaràs*: crepitem numquam vites»; «la mul-ler alegrant-se de tal... joc, la tercera vegada se *pete-già*: --- pe<di>tum emisit» (*LiEleg.*, k-4-a, k-1-a). *Petejada; petejadissa. Petejador* [Busa-N.]; -*jament. Petellejar, -jament.*

Petaner [1805 «que es peta sovint» Belv.] format amb -AND-ARIUS (com *caganer, pixaner, llavaner, -era, tafaner, juganer*); sense relació amb el ball andalús PETENERAS (DECH); *petarra, -arrera; petarros; peter, -era*: viu particularment a Mallorca, com es veu per la dita allí proverbial, «qui té cul no pot dir *peter* a l'altre» (DFgra., 611a); *peterot* [petarrellar i *pete-rera* indocumentats, no Lab.]